

Revisionsplan 2018

Innehåll

1.	Inledning	2
2.	Revisorernas uppdrag och arbete	2
2.1	Regler och riktlinjer	2
2.2	Sakkunnigt biträde	3
2.3	Revisionsprocessen	3
2.4	Risk-och väsentlighetsanalys	5
2.5	Årlig granskning	6
3.	Arbetet med risk- och väsentlighetsanalys inför 2018-års revisionsplan	7
3.1	Underlag / omvärldsanalys	7
3.2	Risklista (brutto)	7
3.3	Prioritering av risker	9
4.	Planerade granskningar hösten 2017 och 2018	10

1. Inledning

Revisionsplanen för 2018 innehåller förutom årets planerade granskningar utifrån genomförd riskanalys även en beskrivning av revisionens uppdrag och arbetsformer samt huvuddelarna i arbetet med att komma fram till revisionsplanen för 2018. Planen är ett levande dokument och kan förändras eller omprioriteras för att vid behov kunna hantera ändrade förutsättningar eller oförutsedda händelser.

2. Revisorernas uppdrag och arbete

2.1 Regler och riktlinjer

Revisorerna granskar årligen i den omfattning som följer av god revisionsred all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden. De granskar på samma sätt, genom de revisorer eller lekmannarevisorer som utsetts i juridiska personer enligt 3 kap. 16 a–18 b §§ KL, även verksamheten i de juridiska personerna.

Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Revisorerna ska granska och pröva enligt god revisionsred. God revisionsred är inte reglerad i lag eller föreskrift eller på annat sätt fastställd av en myndighet. Den formas och utvecklas successivt över tiden i det praktiska revisionsarbetet.

Att verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt innebär att:

- Verksamheten lever upp till fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt gällande lagstiftning och andra föreskrifter som gäller för verksamheten.
- Verksamheten klarar att genomföra sitt uppdrag med tillgängliga resurser.
- Styrelsen och nämnden har en styrning och uppföljning mot mål och beslut.

Att räkenskaperna är rättvisande innebär att:

- Den externa redovisningen ger en rättvisande bild av resultat och ställning.
- Årsredovisning och delårsrapport är upprättade i enlighet med lagstiftning och god redovisningsred.

Det är styrelse och nämnder som har ansvar för den interna kontrollen. Revisorernas granskning av den interna kontrollen avser dels hur den interna kontrollen är uppbyggd, dels hur den fungerar i praktiken. Att den interna kontrollen är tillräcklig innebär att:

- Kontrollen är aktiv och ändamålsenlig (förebygger, upptäcker och åtgärdar).
- Arbetet med den interna kontrollen är strukturerat och integrerat i organisation, system och det löpande arbetet.

Revisorerna lyder direkt under kommunfullmäktige med ett årligt anslag. För revisorerna gäller ett av kommunfullmäktige fastställt *reglemente*. Kommunens revisorer är också *lekmannarevisorer* i kommunens bolag.

Revisorerna fortbildar sig bl.a. genom utbildningsinsatser, studiebesök, deltagande i seminarier, konferenser och erfarenhetsutbyten med andra kommuner och landsting.

2.2 Sakkunnigt biträde

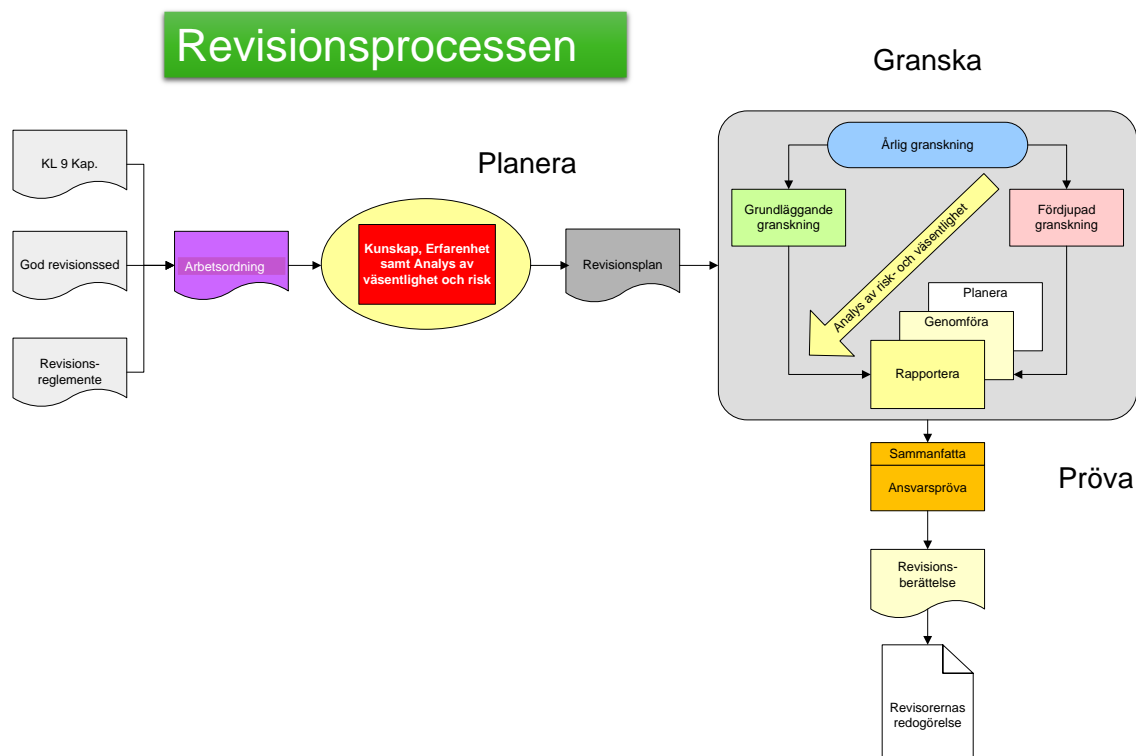
Revisorerna biträds av sakkunniga i granskningsarbetet. Revisorerna anlitar själva sakkunniga och styr deras uppdrag. De sakkunnigas förhållningssätt, metoder och verktyg ska ha stöd i god revisionsd i kommunal verksamhet. Föreningen SKYREV (Sveriges Kommunala Yrkesrevisorer) lägger fast grundläggande principer för de sakkunniga i form av vägledningar och rekommendationer. Dessa tar sin utgångspunkt i god revisionsd i kommunal verksamhet.

Uppdraget omfattar biträde vid revisionsplanering samt granskning och bedömning av den kommunala verksamheten och av kommunens delårsbokslut och årsredovisning i enlighet med kommunallagen, god revisionsd och kommunens revisionsreglemente och definieras närmare i särskilt uppdragsavtal.

Bitrådets uppgift är att genom planering, genomförande och rapportering av granskning ge de förtroendevalda revisorerna underlag för sin revisionsberättelse samt att ge sakkunniga råd i formuleringen av denna.

2.3 Revisionsprocessen

Revisorernas arbete kan illustreras i en processkarta. Längst till vänster i bilden finns de formella kraven på revisorernas verksamhet som beskrivits i avsnittet ovan.

Revisionsprocessen omfattar hela det arbete som revisorerna gör under ett revisionsår från riskanalys och planering av granskningsinsatser till uttalandet i revisionsberättelsen. Revisionsprocessen är avslutad när fullmäktige fattat beslut i ansvarsfrågan. Revisionsprocessen är uppdelad i tre delar – planera, granska och pröva. Revisorerna har ansvar för hela revisionsprocessen och beställer de granskningar m.m. som ska genomföras av de sakkunniga. Revisorerna har själva i sin *arbetsordning* närmare beskrivit sina arbetsformer. Här beskrivs närmare bl.a. hur samarbetet sker med det sakkunniga biträdet, hur ansvar för bevakning av olika nämnder fördelas mellan revisorerna, hur revisorerna kommunicerar för att säkerställa ett gott genomslag för genomförda granskningar samt hur uppföljning sker av revisorernas arbete inklusive sakkunnigstödet.

Med resultatet av årets granskning som grund prövar revisorerna om styrelsen och nämnderna har fullgjort sina uppdrag. Under denna process beaktar revisorerna den information som behöver inhämtas från andra revisorer inom kommunens verksamhet – lekmannarevisorer/revisorer och yrkesrevisorer i kommunala företag, revisorer i kommunalförbund och finansiella samordningsförbund m.fl. Informationen har betydelse för att revisorerna ska kunna pröva med helhetssyn dvs. hela den kommunala verksamheten.

Revisorerna bedömer om anmärkning ska riktas och om ansvarsfrihet ska tillstyrkas eller avstyrkas. Revisorernas uppfattning i ansvarsfrågan förmedlas till fullmäktige i form av ett särskilt uttalande i revisionsberättelsen. Revisorerna prövar ansvaret såväl kollektivt, dvs. för hela styrelsen eller nämnden, som individuellt för enskilda ledamöter. Det kollektiva ansvaret är utgångspunkten.

Framställd anmärkning och uttalande om avstyrkt ansvarsfrihet ska vila på fakta relaterat till revisionsuppdraget och grunda sig på resultatet av granskningen. Revisorernas bedömning ska vara väl

underbyggd, opartisk och saklig. Det är en styrka om revisorerna är eniga i sin bedömning, men inte ett krav. Varje revisor är fri att göra sin egen bedömning och föra fram sin egen uppfattning.

2.4 Risk-och väsentlighetsanalys

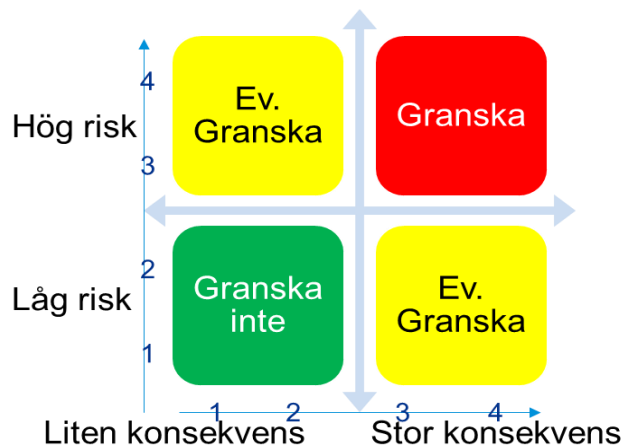
I arbetet med att ta fram en revisionsplan genomförs en risk-och väsentlighetsanalys. Syftet med risk-och väsentlighetsanalysen är att identifiera de största riskerna som finns inom verksamheter, funktioner och processer i kommunen. Olika perspektiv kan också anläggas så som hållbarhet, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Granskningen riktas mot väsentliga områden med högre risk utifrån perspektiven styrning, kontroll, effektivitet och kvalitet. De identifierade riskerna ska utgöra underlag för revisionens beslut om revisionsplan och för kommande års revisionsplaner. Riskanalysen pågår under hela året men fokuseras och fördjupas en gång per år innan revisionsåret startar. Kommunens arbete med styrning, ledning och intern kontroll och verksamheternas mål, inriktning och kvalitet, är väsentliga fokusområden för kommunrevisionen. Den interna styrningen och kontrollen är väsentlig för att säkerställa och utveckla processer och arbetssätt i verksamheterna. Revisionsplanen fastställs slutligt av kommunrevisorerna.

Metod för risk-och väsentlighetsbedömning

Sveriges kommuner och landsting (SKL) har definierat risk enligt följande: ”En risk är en oönskad händelse som vi kan bedöma sannolikheten för att den ska inträffa. En risk är också en handling/brist på handling av styrelse eller nämnd som påverkar kommunen/invånarna/personalen negativt”. SKL använder vidare begreppet väsentlighet som ”värdet av en identifierad risk”. Revisionen bedömer värdet av varje enskild risk för att kunna göra ett aktivt val av vilka risker som bör ingå i revisionsplanen. I bedömningen utgår revisionen ifrån den samlade kunskap som finns gällande:

- Revisorernas erfarenheter, kunskaper & mottagna synpunkter
- Bitrådets erfarenheter, kunskaper & mottagna synpunkter
- Omvärldskunskap
- Genomförda granskningar / slutsatser / rekommendationer
- Underlag från dialogmöten
- Genomgång av Plan & budget
- Tidigare granskningserfarenheter

Vidare utgör matrisen t.h. ett stöd för revisorernas bedömning av risker och prioritering av granskningsområden. Varje revisor tilldelar oberoende

av de övriga en riskpoäng till varje risk i bruttolistan. Den totala riskpoängen utgörs av revisorns poäng för risk (1-4) multiplicerat med poängen för konsekvens (1-4). En sammanställning av samtliga revisorers bedömning ger en samlad prioritering.

2.5 Årlig granskning

Revisorerna vidtar granskningsinsatser inom områden där de identifierat risker. Granskningar kan grovt delas in i två huvudkategorier, grundläggande och fördjupade granskningar.

Grundläggande granskning

Enligt God revisionsledning är grundläggande granskning ”till sin karaktär en löpande insamling av fakta och iakttagelser. Granskningen ger underlag för att bedöma styrelsens och nämndernas styrning, uppföljning och kontroll, säkerhet i redovisningssystem och rutiner samt måluppfyllelse.” I den grundläggande granskningen arbetar revisorerna dels utifrån en intern arbetsfördelning som uppdateras inför varje ny mandatperiod, dels genom att anlita sakkunniga.

Den grundläggande granskningen består av tre delar:

- Granskning av delårsrapport och årsredovisning
- Granskning av måluppfyllelse
- Granskning av intern styrning och kontroll

Revisorerna kan fastställa en projektplan för grundläggande granskning. Projektplanen kan innehålla aktiviteter av såväl sakkunniga som förtroendevalda revisorer som exempelvis:

- Dialog med styrelse och nämnder
- Läsning av protokoll, beslutsunderlag och andra dokument
- Verksamhetsbesök

Revisorerna följer löpande samtliga nämnders verksamhet genom läsning av protokoll och handlingar och har inom ramen för sitt uppdrag, möten med kommunfullmäktiges presidium, företrädare för kommunstyrelsen, nämnder, styrelser och ledande tjänstemän. Sammanträffanden med styrelse och nämnder sker i den utsträckning revisorerna bedömer det lämpligt.

Fördjupade granskningar

Utifrån riskanalysen och resultat av tidigare granskningar m.m. diskuteras årets fördjupade granskningar. De utvalda projektens syften och mål beskrivs närmare i separata projektplaner. En ny revisionsplan upprättas årligen.

Fördjupade granskningar görs där revisorerna i riskanalysen bedömt att det finns områden med stora risker och där det är oklart om det finns bra system för att hantera dem.

3. Arbetet med risk- och väsentlighetsanalys inför 2018-års revisionsplan

3.1 Underlag / omvärldsanalys

KPMG fick i uppdrag att utarbeta ett underlag till revisorerna. Huvuddelarna i detta underlag presenteras översiktligt nedan. Materialet skickades ut till revisorerna inför ett planeringsmöte under hösten 2017. I materialet ingick en omvärldsanalys och en sammanställning av iakttagelser och slutsatser från tidigare granskningar.

Det första steget i risk-och väsentlighetsanalysen var en genomgång av omvärldsanalysen som omfattade förändrad lagstiftning, nationella trender, offentlig statistik, kommunens styrdokument, pressmeddelanden och kommunala jämförelser. Viktiga informationskällor var:

- Regeringens hemsida
- SKL
- Kolada
- Kommunens budget och årsredovisning
- Kommunens övergripande styr- och uppföljningsdokument
- Stockholms läns landsting

Syftet med sammanställningen var att identifiera förhållanden i omvärlden och i kommunen som kan påverka kommunens möjligheter att bedriva en ändamålsenlig och effektiv verksamhet.

Utöver detta presenterades en sammanställning och en analys av revisoreernas granskningar 2015 – 2016.

Materialet innehöll även en början till risklista för revisorerna att arbeta vidare med.

3.2 Risklista (brutto)

Omvärldsanalysen resulterade i en oprioriterad lista med områden där eventuella svagheter eller risker hade identifierats. Nedan följer den bruttorisklista som låg till grund för revisionens fortsatta risk-och väsentlighetsbedömning.

Lokalförsörjning
Kompetensbrister i skolan
Processorientering
Höga kostnader i ÄO
Biståndsbedömning ej ändamålsenlig

Lönerutiner
Förebygga ungas psykiska besvär
Digitalisering - strategi för potentialtillvaratagande
Långsiktig finansiering - för investeringar
Avgiftsfinansiering - risk med hantering
Låg satsning på fritidsverksamhet (samband psyk. besvär)
Intern kontroll - kommunens beredskap
Bisysslor, Jäv och oegentligheter
Kontakter med riskbranscher
Upphandlingar
VA
Digitaliseringen - GDPR
Ny gymnasieskola
Explosiv tillväxt (Växtverk - med stora nya krav)
Strategier för samhällsplaneringen
Volymökning - behov i "V-S-O"
Platsbehov i förskola / skola
Nyproduktion av bostäder - vikande priser - Efterfrågan?
Integrationen - utmaning - möjlighet
Intern kontroll - Olika riskanalyser, vilken modell gäller

3.3 Prioritering av risker

Revisionens samlade riskvärdering kunde upprättas genom att summera riskpoängen som revisorerna tillsammans hade tilldelat respektive risk (utifrån modellen som beskrivs i avsnitt 2.4). Utifrån detta skapades en nettolista med prioriterade risker. Efter diskussion togs beslut om att vidta granskningsåtgärder för de tolv teman med högsta riskpoäng och som därmed värderades utgöra störst risk.

Långsiktig finansiering - för investeringar
Explosiv tillväxt (Växtverk - med stora nya krav)
Strategier för samhällsplaneringen
Lokalförsörjning
Förebygga ungas psykiska besvär
Integrationen - utmaning - möjlighet
Volymökning - behov i "V-S-O"
Kompetensbrister i skolan
Upphandlingar
Bisysslor, Jäv och oegentligheter
VA
Kontakter med riskbranscher
Höga kostnader i ÄO
Biståndsbedömningen ej ändamålsenlig
Digitalisering - strategi för potentialtillvaratagande
Låg satsning på fritidsverksamhet (samband psyk. besvär)
Platsbehov i förskola / skola
Digitaliseringen - GDPR
Nyproduktion av bostäder - vikande priser -Efterfrågan?
Intern kontroll - kommunens beredskap
Ny gymnasieskola
Processorientering
Lönerutiner
Avgiftsfinansiering - risk med hantering
Intern kontroll - Olika riskanalyser, vilken modell gäller
Huddingegymnasiets låga resultat, nämndens åtgärder?

Gransknings-
åtgärder
vidtas

Avvakta

Diskussion fördes även om vilken form av granskning (t.ex. grundläggande- eller fördjupad granskning) som var lämplig i olika fall.

4. Planerade granskningar hösten 2017 och 2018

Nedan följer den slutliga sammanställningen av granskningsteman för hösten 2017 och framåt. De utvalda projektens syften och mål beskrivs närmare i separata projektplaner. Som tidigare nämnt är revisionsplanen flexibel och om nödvändigt kan förslagen komma att förändras eller omprioriteras.

	Granskning	Ansvarig nämnd	Tidpunkt
1.	Långsiktig finansiering – för investeringar	Kommunstyrelsen	Hösten 2017 (pågår)
2.	VA, Explosiv tillväxt, Strategier för samhällsplaneringen & Volymökning, Behov i ”V-S-O”	Kommunstyrelsen +	2018
3.	Lokalförsörjning	Kommunstyrelsen	Våren 2018
4.	Förebygga ungas psykiska besvär		Våren 2018
5.	Integrationen – utmaning - möjlighet	Kommunstyrelsen +	Våren 2018
6.	Kompetensbrister i skolan	Gymnasienämnden, Grundskolenämnden	2018
7.	Upphandlingar	Kommunstyrelsen, Natur-och byggnadsnämnden	Hösten 2017 (pågår)
8.	Bisysslor, Intern representation och Oegentligheter	Kommunstyrelsen +	Hösten 2017 (pågår)
9.	Kontakter med riskbranscher	Natur- och byggnadsnämnden	Våren 2018
10.			
11.			
12.			